

Problematika nařizování pitev u úmrtí
osob pod vlivem OPL – status quo;
implikace pro klíčový indikátor drogové
epidemiologie a návrhy dalšího
postupu

Jaroslav Šejvl
Centrum adiktologie
Psychiatrická klinika 1. LF a VFN
University Karlovy

Obsah prezentace

- Obecný úvod do problematiky.
- Stručný historický vývoj monitorování drogové mortality v ČR, včetně nařizování pitev.
- Status quo.
- Vyhláška MZ ČSR č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a pohřebnictví.

Obsah prezentace

- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákona a č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Nesprávný postup nařizování pitev.
- Ideální postup.
- Možnosti změn do budoucna.
- Diskuse.
- Závěr.

Cíl prezentace

- Nastínit a vysvětlit důvody současného nesprávného postupu v nařizování pitev osob, které zemřely v důsledku užívání drog.
- Navrhnout formu ideálního postupu nejen za účelem zachování zákonnosti, ale zejména s ohledem na celkovou problematiku drogové mortality.

Obecný úvod

- Fatální následky jsou nedílnou součástí problematiky užívání drog.
- Nelze je zcela eliminovat.
- Lze využít zákonných, správných taktických a technických a vědeckých postupů k jejich minimalizaci a osvětě jak odborné, tak i laické veřejnosti.
- Odborná společnost z části před problémem „zavírá oči“ a ignoruje jej.

Historie mortality

- Rok 1998 – Úřad vyšetřování hl. m. Prahy
- Rok 1998 – MPK vlády ČR (pracovní skupina pro určování drogové mortality; NMS).
- 1999 – 2001 – nekompatibilita subjektů při sběru dat i jejich interpretaci

Historie mortality

- Rok 2002 – problematika přechází ze správy hl. m. Prahy Policie ČR na Národní protidrogovou centrálu:
- + působnost na celém území ČR,
- + možnost metodického vedení krajských ředitelství policie,
- + možnost úspěšnějšího ovlivnění směru činnosti v drogové mortalitě u policie, etc.

Historie mortality

- Od roku 2001 – 2005 ideální spolupráce mezi: NMS ↔ Policie ČR ↔ soudní lékařství ↔ soudní toxikologie ↔ Ministerstvo zdravotnictví ČR.
- Byť nejsou vyřešeny všechny nedostatky, ale hovoří se o nich a pracovní skupiny vyvíjí tlak na jejich řešení (každý oborově u svých nadřízených orgánů).

Historie mortality

- Svůj kladný odraz má i kauza „Stodolovi“ – policie nařizuje soudní pitvy u všech náhlých/nejasných příčin úmrtí, čímž zásadním způsobem eliminuje možnost neobjasnění případného trestného činu.

Status quo

■ Rok 2006

- policie se přestává aktivně účastnit činnosti v pracovní skupině
- s ohledem na finanční oblast, přestává v drogové mortalitě nařizovat soudní pitvy

Vyhl. č. 19/1988 Sb.

- Upravuje postup při oznamování úmrtí, prohlídce a pitvě mrtvého (a jiné úkony při pitvách), odnímání tkání a orgánů z těl mrtvých a postup při pohřebnictví.
- Základní rozdělení pitev a jejich taxativní vymezení je uvedeno v § 4 – 7.

§ 4 odst. 3 cit. vyhlášky

- Ke zjištění příčin úmrtí a objasnění ... závažných okolností a mechanismu úmrtí osob zemřelých náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím včetně sebevraždy provádí pitvu lékař odd. soudního lékařství a to povinně:

Fatální následky – I.

§ 4 odst. 3 cit. vyhlášky

- a) Při náhlých úmrtích, jestliže při prohlídce mrtvého nebylo možné zjistit příčinu úmrtí,
- b) u osob zemřelých násilným úmrtím včetně sebevraždy,
- c) byla-li příčinou úmrtí průmyslová otrava nebo úraz při výkonu práce anebo je-li zde podezření na tyto příčiny,

§ 4 odst. 3 cit. vyhlášky

- d) u osob, které zemřely ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody,
- e) je-li podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při výkonu zdravotnických služeb.

§ 4 odst. 6 cit. vyhlášky

- § 4 odst. 6 cit. vyhlášky: při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem, nařizuje pitvu a hradí náklady takové pitvy orgány činné v trestním řízení.
- Na toto ustanovení plynule navazuje povinnost přerušit pitvu při podezření ze spáchání trestného činu a vyzumět Policii ČR (§ 6 odst. 4 cit. vyhlášky).

§ 6 odst. 4 cit. vyhlášky

- Jestliže při provádění pitvy vznikne podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem, pitva se přeruší. Tuto skutečnost lékař neprodleně oznámí příslušnému orgánu policie s návrhem na nařízení pitvy.

§ 187 odst. 1, 4 tr. zákona

- (1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,

§ 115 odst. 1 tr. řádu

- Vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána. Pohřbít mrtvolu lze v takových případech jen se souhlasem státního zástupce. O tom rozhodne státní zástupce s největším urychlením.

Současná praxe

- Nález mrtvoly, u které je předpoklad, že zemřela v příčinné souvislosti s užíváním drog.
- Zdravotní pitva bez přítomnosti policie se závěrem, že se nejedná o trestný čin anebo pitva nařízena (nikoli však na pracovišti soudního lékařství). S totožným závěrem.

Správný postup

- Důkladné ohledání místa nálezu mrtvoly, k ohledání přizvat lékaře z odd. soudního lékařství (chem. a bio. na ÚSL – toxi).
- Nařízení pitvy podle § 115 odst. 1 tr. řádu a její provedení na pracovišti soudního lékařství za přítomnosti policie.
- Na základě výsledku pitvy rozhodnout, zda se stal trestný čin či nikoli.

Fatální následky – II.

Sběr dat

- Rok 2004: čtvrtým rokem fungování automatizovaného systému o sběru dat.
- Rok 2005: třetím rokem jsou k dispozici údaje v databázové formě ze všech 13 pracovišť soudního lékařství a soudní toxikologie.

Počty úmrtí

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Opioidy	40	45	47	56	21	21	32
Pervitin	21	34	31	5	8	9	16
Haluc.	0	0	2	0	0	0	0
Konopné	0	0	0	0	0	0	0
Benzodia zepiny	51	56	65	66	50	91	94
Rozpusti dla	0	0	0	15	14	22	20
MDMA	0	0	0	0	0	1	0
Kokain	0	0	0	0	0	0	1

Počty úmrtí

Rok	Celkový počet
1998	112
1999	135
2000	145
2001	142
2002	93
2003	144
2004	163

Možnost změn do budoucna

- + byl přizván zástupce ředitele ÚSKPV na jednání skupiny mortality na NMS a byl s ním nesprávný postup konzultován.
- + dopis ČLS J. E. Purkyně Společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie k rukám policejního prezidenta.
- - opakování obdobné kauzy jako v případě manželů Stodolových.

Odkazy

- Zábranský, T., Vorel, F., Balíková, M. a Šejvl, J. (2004). Smrtebná předávkování nelegálními drogami a těkavými látkami v ČR (Stručný souhrn a manuál pro monitorování). Praha
- www.kriminalistika.org
- www.mvcr.cz/policie/index.html

sejvl@adiktologie.cz

Děkuji za pozornost